

והנקל לו לנצחו, והשנית כי ענין נתינת הצדקה נעשה לו למבע שני, אחרי אשר הורגל כבר בזה ע"י פעולות רבות.

ואפשר לכיון זה בהפסוק בתהלים קי"ב, פור נתן לאכיונים -- צדקתו עומדת לעד, היינו אם מפזר צדקתו לאכיונים הרבה, אזי מובטח הוא שצדקתו תעמוד לעד, ושלעולם יחזיק במדה הטובה של נתון תתן, כי ההרגל נעשה לו למבע ו).

מ ע ש י ל מ ל ד

ו) ולכאורה המלים „בתתך לו“ מיותרות, כי הלא כתיב, נתון תתן לו. אולם הכונה היא, כי בשעת נתינת הצדקה מקשה היצה"ר את לב הנותן, ואומר לו, למה לך לחסר ממונך, שכ"כ עמלת בו? ואף כי אחרי הנתינה כבר נח נפשו, אבל בשעת מעשה משתדל היצר להכשילו, ולכן אמרה התורה שוב, ולא ירע לבבך בתתך לו. כלומר התגבר בכל כחך על יצרך הרע ותשתדל שהנתינה ג"כ תהי' בשמחה ובטוב לב.

ובשביל זה הפליגו חז"ל מאד בשבח המעשה הגדול מן העושה (ב"ב ט'). יען שהיצה"ר מכלה חציו בהאישי המעשה להזניחו ממלאכתו, כי למה לו לחזור על פתחי הנדיבים המרובים להסיתם לבל יודקו להמעשה, יותר נוח לו לדבר על לב המעשה שלא יכתת הוא רגליו על פתחי הנדיבים. ולכן אמרו ז"ל, כי שכר המעשה גדול ביותר, יען כי מלחמתו כבדה ביותר, ולפום צערא-אגרא.

ומכאן מחאה גלויה לאותם האמידים שאינם מניחים את העניים על סף ביתם, ורק מפרישים פ"א סכום מסוים לקופה של צדקה, שהממונים ע"ז יחלקו לכל העניים והמוסדות. וזהו מצעת היצר, כי נוח לו ללחום עם הנותן פעם א' בשנה, מאשר לדבר על לבו בכל יום, ולפעמים כמה פעמים ביום אחד.

ועובדא לקוחה מן החיים מעידה ע"ו. הוי עובדא והעמידו מכונה הנקראת „דינאמע“ להאיר באור החשמל לכל תושבי ראדין, כמתכונת הערים הגדולות. והנה פעם קרה מקרה, שנתקלקלה המכונה ונפסק זרם החשמל בכל העירה, ויהי חשך אפלה בכל הבתים וברחובות ואפילו בחצר בית הכנסת.

אז אמר הח"ח צוק"ל, כי מלפנים, עת שבכל בית היתה מאירה מנורת נפט עם פתילה בתוכה וזכוכית ממעל לה, והי' אם קרה באיזה בית שאול הנפט מהמנורה, או נתקצרה הפתילה או נשברה הזכוכית, אז החשך כסה רק פני הבית הזה, אבל בכל הבתים והחצרות הי' אור. ומעתה אחרי אשר המשיכו את חוטי החשמל בכל הבתים והחצרות, מכיון שנתקלקל איזה דבר שם במכונה, מיד פרש החשך כנפיו בכל בתי העירה, בחצרים וברחובות, עד שא"א לראות מאומה וכעורים מגששים באפלה בכל העירה.

וא"כ מה הועילו חכמים בחמתם.

והמשל הנמרץ הזה הלכות מהחיים, נאמר על הפעדעריישאנס למיניהם, שסגרו על מסגר פתחי הנדיבים ומנעום מלעשות צדקה וחסד עם אחיהם העניים ועם מוסדות התורה והחסד.

והנה מלפנים בישראל היו העניים מבקרים בבתי הנדיבים, וכן באי כח מוסדות התורה היו דופקים על פתחי התורמים, ואם אפילו איזו יחידים השיבו